Avoimesta datasta yhteiseen tilannekuvaan ja näkemykseen

Vava Lunabba, Insight-tiimivetäjä, Sitra
Avoimen datan merkitys ja ja käytännön esimerkit, Avoin demokratia-verkosto
25.11.2026

Informaatio-ympäristön murros korostaa tiedon strategista merkitystä

Hallinnon ja päätöksenteon avoimuus on keskeistä demokraattisessa oikeusvaltiossa. Tätä avoimuutta haastetaan globaalisti yhä kovemmin

- Tieto ei ole enää vain väline tai sisältöä, vaan strateginen voimavara ja yhteiskunnan kriittinen perusinfrastruktuuri.
- Huoltovarmuuden käsite laajenee koko ajan: sähkön ja veden saannin ohella on varmistettava tiedon oikeellisuus, laatu sekä saatavuus.
- Haavoittuvuutta lisäävät ulkoisen vaikuttamisen ohella sisäsyntyinen polarisaatio ja pelkoihin vetoava huolipuhe.

Lähde: Vahti, J. (toim.) ym. (2026). Huomisen luottamus Suomessa. Sitran työpaperi 16.4.2026. Luku 3, s. 21.

OECD: Avoimuus ja kokemus mahdollisuudesta vaikuttaa rakentavat luottamusta

OECD:n luottamuskyselyjen mukaan avoimuuden ja luottamuksen yhteys kulkee ennen kaikkea kokemuksesta saada vaikuttaa, ei pelkästään tiedon saatavuuden.

Suomessa avoimuuden tiedollinen puoli toimii hyvin, mutta osallisuuden puoli on heikko.

Korkea luottamus lisää yhteiskunnan kykyä kestää kriisejä ja epävarmuutta...

89% luottaa poliisiin

75% yli kolme neljästä luottaa, että julkinen valta suojelee henkiä hätätilanteessa

84% on tyytyväisiä viranomaispalveluihin

...kun taas luottamuksen heikkeneminen puolestaan kasvattaa turvallisuusriskejä.

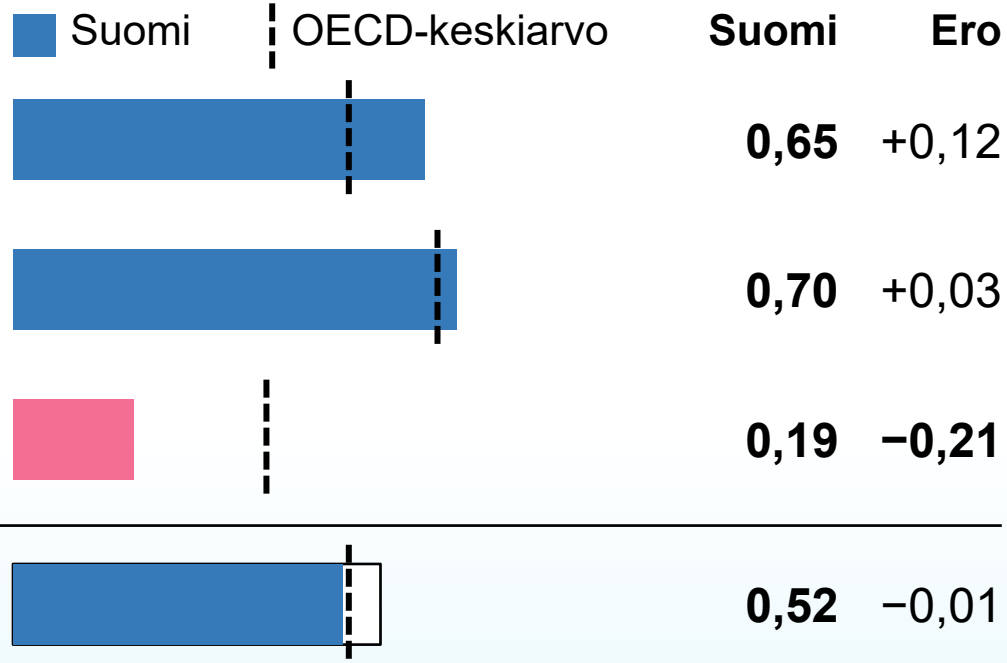
1/4 uskoo voivansa vaikuttaa hallituksen toimiin

49% luottaa hallitukseen (61 % vuonna 2021)

Lähteet: OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions 2026 Results; valtiovarainministeriö 29.6.2026. Suomen aineisto: Tilastokeskus, lokakuu 2025. Transparency International, CPI 2025; oikeusministeriö, kansallinen korruptiotilannekuva 5/2026; valtioneuvoston periaatepäätös 12.6.2025.
*Korruptio Suomessa 2025 -kysely, 858 vastaajaa, ei väestöä edustava otos.

Suomi avaa dataa, mutta ei tue riittävästi sen käyttöä

Indeksi mittaa edellytyksiä datan julkaisemiselle ja hyödyntämiselle, ei datan todellista käyttöä

	Suomi	Ero
Datan saatavuus	**0,65**	+0,12
Datan saavutettavuus	**0,70**	+0,03
Tuki datan uudelleenkäytölle	**0,19**	**−0,21**
Kokonaispiste	**0,52**	−0,01

Valkoinen palkki: ≈ 0,58, jos tuki olisi OECD-tasolla

Miksi 0,19 on merkittävin

1. **Heikoin osa-alue**
   Ainoa, jossa Suomi jää selvästi alle keskiarvon.

2. **Mittaa käyttöönottoa**
   Muut osa-alueet mittaavat julkaisemista..

Lähde: OECD, Digital Government Outlook 2026, Suomen maaraportti (OURdata 2025).

Ensihavaintoja Sitran Tulevaisuusbarometrin päättäjähaastatteluista: **Keskeinen pitkäjänteisen päätöksenteon este liittyy tiedon rooliin päätöksenteossa**

”Samaan aikaan kun **tietoa on tarjolla** niin lainvalmistelun kuin päätöksenteon tueksi enemmän kuin koskaan, **tarvetta on erityisesti kokoavalle ja päätösten tulevaisuus- ja yhteisvaikutuksia katsovalle tiedolle.** Lisäksi toimintaympäristön kasvava epävarmuus ja monimutkaisuus vaatisivat päättäjiltä jatkuvasti enemmän – ei vähemmän – kapasiteettia esimerkiksi **ennakointitiedon hyödyntämiseen,** sen johtamiseen ja hyödyntämiseen keskeisissä päätöksenteon ja valmistelun prosesseissa.”

Lähde: Vaikeiden valintojen vaalikausi häämöttää – kykeneekö Suomi tekemään pitkäjänteisiä päätöksiä?

INSIGHT

Mitä teemme?

Autamme päätöksentekijöitä ymmärtämään ja ratkaisemaan akuutteja ongelmia.

TUOTTEET

Tuotamme näkemystä, oivallusta, nopeita analyysejä ja ratkaisuvaihtoehtoja päätöskysymyksiin

Tuemme fasilitoinnilla ja tilannehuoneilla päättäjien välistä vuorovaikutusta

RAKENNAMME TAUSTALLE

Strategista tilannekuvaa, sisältäen tilannekuvan kansalaisten tunnoista

Insight vie tiedon datasta yhteiseen tilannekuvaan ja ymmärrykseen

1

Data

Avoin data, rekisterit ja tilastot

2

Informaatio

Tilannekuva, vertailu ja kansalaisten kokemustieto

3

Tietämys

Tutkimus, ennakointi ja asiantuntijavalidointi

4

Yhteinen tilannekuva ja ymmärrys

Vuoropuhelu ja vaihtoehdot päätöksentekijöille

Jokainen porras lisää uuden tiedonlajin ja korjaa edellisen puutteen

Insight-analyysi tietotuotteena

Prosessi nyt

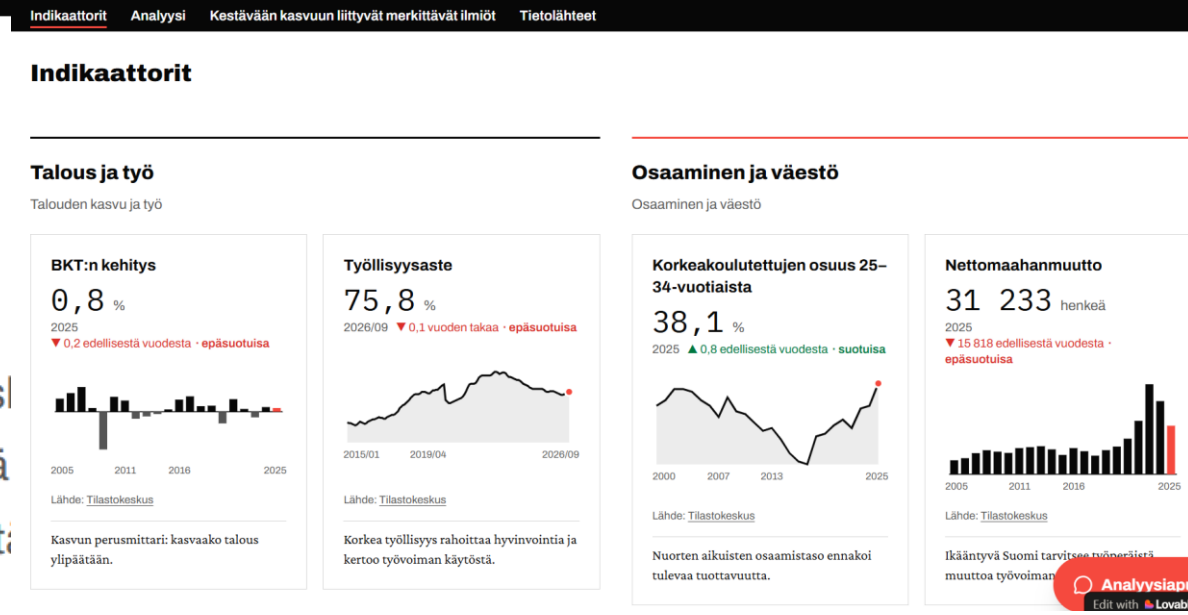
1. Aineistojen tiedonkeruu ja asiantuntijuuden tunnistaminen
2. Tekoälyavusteinen tausta-analyysi aiheesta
3. Nopea kansalaiskysely
4. Vuoropuhelu, esim. Kuutio
5. Asiantuntijakommentit & validaatio
6. Lopullinen analyysi

Luotain

Sitra Luotain tarjoaa sinulle näkymän Suomen toimintaympäristön kesk
hahmottamaan niiden merkitystä Sitran strategisille valinnoille ja käytä
tarkastella yksittäisiä tietonäkymiä tai luoda synteesejä eri datalähteistä

01

Strateginen tilannekuva

Mitä toimintaympäristössä tapahtuu ja mitä se

02

Tietoikkunat

Syventävät näkymät päätöksentekoon, ennakointiin, julkaisuihin, kansalaisten näkemyksiin ja mediaan.

03

Oma näkymä ja analyysiapu

Valitse omat sisällöt ja analyysin n

Ydinviesti:

Hallinnon ja päätöksenteon avoimuus ovat demokratiassa keskeistä.

Avoimuutta haastetaan globaalisti yhä kovemmin, ml. muuttunut turvallisuusympäristö.

Miten avoimet yhteiskunnat vastaaavat tähän?

- Avoin data on välttämätön, mutta ei yksinään riitä yhteisen ymmärryksen muodostamiselle
- Suomi avaa dataa hyvin, mutta tukee heikommin sen käyttöä
- Osallistumisen vaikutus ei näy riittävästi
- Onko data valmista tekoälynkäyttöön

Kiitos!

Jos haluat kuulla lisää, ole yhteydessä Insight – tiimiin tai tutustu aineistoihin!

Insight - Sitra

TEKOJA TULEVAI-SUUDELLE